

VESNA PUSIĆ

Studentica sociologije, Filozofski fakultet
Zagreb, Đure Salaja 3

Prikaz primjene kvalitativne metodologije u studiji Williama Whytea „Street Corner Society”

»Društvo s ugla ulice« govori o posebnim ljudima, situacijama i događajima. Želio sam pisati o Cornervilleu. Činilo mi se da ne bih mogao pisati o Cornervilleu a da ne odbacim većinu podataka koje sam sakupio o pojedincima i grupama. Trebalo je mnogo vremena da shvatim kako ću bolje objasniti Cornerville kroz priče o tim pojedincima i grupama nego što bih to mogao na bilo koji drugi način.

Umjesto proučavanja općenitih karakteristika klasa ljudi, promatrao sam Doca, Chicka, Tonya, Cataldoa, Georgea, Ravelloa i ostale. Umjesto da stvorim sliku vertikalnog i horizontalnog presjeka teritorijalne društvene zajednice (community) u određenoj vremenskoj točki, bavio sam se vremenskom sekvencom interpersonalnih zbivanja.

Iako nisam mogao obuhvatiti cijeli Cornerville, izgrađivao sam strukturu i način djelovanja teritorijalne društvene zajednice kroz intenzivno ispitivanje nekih njenih dijelova u akciji. Smještao sam pojedine djelove u međusobni odnos promatrajući zbivanja između grupa, i njihovih vođa i širih institucionalnih struktura (politike i organiziranog kriminala). Nastojao sam izgraditi sociologiju utemeljenu na percipiranim interpersonalnim zbivanjima. To je, po meni, glavno metodološko i teoretsko značenje 'Društva s ugla ulice'.¹

Za potpunije razumijevanje doprinosa Foote Whytea sociološkim istraživanjima i sociološkoj metodologiji, kao i za razumijevanje tzv. »Čikaške škole« u metodologiji, potrebno je donekle poznavati urbanu i socijalnu sredinu u kojoj su se oni razvili. U Chicagu kao da su se stopili svi faktori koji mogu dehumanizirati grad; grad teške industrije u čijoj je arhitekturi prevladao princip »što veće, glomaznije i konfuznije to bolje«, sa — za više milijunski centar — izrazito zapuštenim kulturnim životom; mnogonacionalni grad i ujedno »najsepariraniji grad Amerike« gdje se ljudi dijele po

---

¹ W. Foote Whyte, *Street Corner Society*, str. 357—358, izd. The Un. of Chicago Press, Chicago 1969.

svim mogućim kriterijima od etničkog i rasnog, preko klasnog, političkog i ekonomskog, do mjesta rada kao kriterija stratifikacije. Sve to je doprinijelo da se upravo u Chicagu začne i razvije novi metodološki pristup u sociološkim istraživanjima koji predpostavlja daleko bitniju i utjecajnije ulogu pojedinaca, mnogo veće oslanjanje na direktne kontakte istraživača sa životom grupe, zajednice ili sredine koju ispituje i neusporedivu fleksibilnost istraživača u komparaciji s kvantitativnim metodama.

W. Foote Whyte se u svojoj studiji »Društvo s ugla ulice« koja se bazira na ovim principima čikaške škole i u kojoj je on proučavao društvenu organizaciju, međusobne utjecaje i strukturu u talijanskoj četvrti Cornerville, jednog američkog grada, poslužio nekom vrstom modificiranih idealnih tipova, tj. on nije te svoje »idealne tipove« iskonstruirao, već je na osnovu promatranja i kontakata s ljudima u Cornervilleu iz svake grupe koja je igrala bitniju ulogu u životu zajednice odabrao po jednog čovjeka ili nekolicinu za koje je smatrao da najizrazitije i najradikalnije ispoljavaju osobine koje se općenito pripisuju članovima dotične grupe. Pomoću takvih »idealnih tipova« autor prodire svojim istraživanjem dublje u zajednicu, »konstruira« odnose, sheme utjecaja i kompletnu društvenu strukturu Cornervillea. On dijeli stanovnike Cornervillea na dvije glavne grupe i to »male momke« i »velike zvjerke«, i smatra da onaj tko razumije odnos između dva »mala momka« i jedne »velike zvjerke« i jednog »malog momka« i dvije »velike zvjerke«, zna kako je organizirano Cornervillsko društvo.²

Kada je Foote Whyte počeo svoje istraživanje lokalne talijanske zajednice znalo se vrlo malo o istraživanjima te vrste i o primjeni tzv. učesničkog promatranja u istraživanju. Osim toga, sociološka dokumentacija o lokalnim etničkim zajednicama doseljenika u američkim gradovima bila je neznatna i autor je de facto vršio svoje istraživanje na nepoznatom području. Ove okolnosti su značajno utjecale na karakter priprema istraživanja. Nije mogao biti izrađen precizan, standardni nacrt istraživanja s hipotezama, jasnim ciljevima, predviđenim metodama obrade podataka i sl. Jedino što je unaprijed zacrtano bilo je promatranje ljudi i detaljno bilježenje stvarnog ponašanja bez vrednovanja kao metoda terenskog istraživanja i primjena teorije interakcije koja smatra da ono što istraživač može objektivno sagledati jest način i smjerovi interakcije u zajednici koju ispituje. Pažljivo praćenje te interakcije može rezultirati vrijednim i vjerodostojnim podacima o društvenoj organizaciji lokalne zajednice. Primjena ove teorije zahtijeva više kvantitativnih podataka nego što su obično do tada bila u stanju prikupiti slična istraživanja pa je to donekle determiniralo karakter ovog istraživanja. Zbog tako oskudne »startne osnove« istraživanja, Foote Whyte je nastojao identificirati i sistematizirati sve faktore koji su mogli izvršiti utjecaj na odgovore i rezultate koje će dobiti. Među ostalima to su bili: socijalno i etničko porijeklo istraživača, koje je bilo drugačije i društveno privilegirano u odnosu na ono ljudi u Cornervilleu nedefinirana uloga i status autora u lokalnoj zajednici« nepoznavanje talijanskog jezika i običaja itd. Da bi eliminirao neke od ovih faktora autor se prvih osamnaest mjeseci svog istraživačkog rada prvenstveno koncentrirao na dva aspekta: (1) pregled

---

² Kao »male momke« Whyte je klasificirao one koji su imali svoje grupe (gang) u kvartu, zajedno su provodili vrijeme i najaktivnije učestvovali, ako ne i kreirali javni život lokalne zajednice, »Velike zvjerke« su ljudi koji se profesionalno bave organiziranim kriminalom.

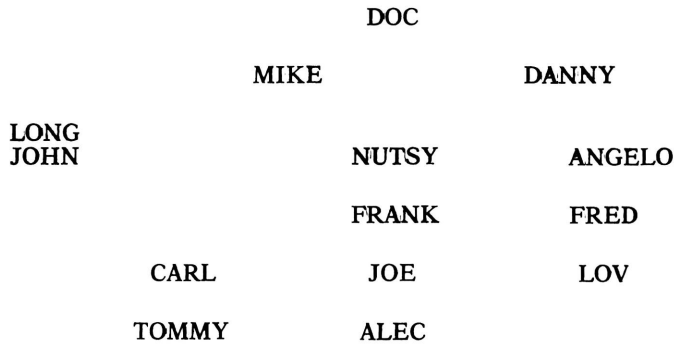
historije razvoja lokalne talijanske zajednice za bolje razumijevanje postojeće društvene organizacije i (2) razgovori s ljudima da bi se otkrila priroda društva u kome žive. U tih prvih osamnaest mjeseci života i rada u Cornervilleu, prije nego je točno odredio i znao kuda je usmjereno njegovo istraživanje, Foote Whyte je nastojao prodrijeti i biti prihvaćen od sredine koju je istraživao, steći povjerenje ljudi, otkriti veze i odnose u Cornervilleu i općenito sakupiti što je moguće više informacija o lokalnoj zajednici koju je namjeravao istraživati. Nakon nekoliko neuspjelih pokušaja pronašao je najbolji način da bude prihvaćen od sredine: upoznao se, sprijateljiio i potpuno povjerio svoje namjere jednoj od vodećih ličnosti »malih momaka«. Otkrio je da je podrška koju je tako dobio bila dovoljna da mu ljudi počnu ukazivati povjerenje i da se otvore do tada nedostupni pristupi informacijama i kontaktima. U toku tih prvih osamnaest mjeseci Whyte je došao do ovih bitnih zaključaka i pravila za ovakvu vrstu istraživanja: (1) prihvatiti i usvojiti vrijednosni sistem ljudi čija se sredina istražuje. (2) izbjegavati direktne intervjuje i bilo kakvo vrednovanje ljudi; (3) znati točno kada, koga i što pitati; (4) od suštinske važnosti u ovakvom istraživanju je podrška lokalnih lidera; (5) svakodnevne, uobičajene aktivnosti ljudi sačinjavaju osnovne podatke za ovu vrstu istraživanja i (6) za istraživača je nemoguće pa i nepoželjno da se potpuno poistovjeti s grupom koju istražuje, jer ga ljudi vide drugačijim, očekuju od njega da bude takav i imaju povjerenja u njega kao u drugačijeg od sebe.

Whyte je postao članom jedne od najutjecajnijih grupa (gang) »malih momaka« u Cornervilleu čiji je vođa bio Doc, momak koji mu je pomogao da prodre u sredinu i tokom istraživanja bio njegov stalni suradnik. To poznanstvo mu je omogućilo da registrira tokom godina (1936—1940) vrlo interesantne promjene u strukturi te ulične grupe. Naime, svaki član je imao svoje strogo određeno mjesto u hijerarhiji grupe što se očitovalo na jedan vrlo zanimljiv način: momci su često odlazili na kuglanje i uspjeh svakog pojedinca u kuglanju gotovo je u potpunosti korespondirao s njegovim položajem u strukturi grupe. Isto tako kad je zbog bilo kojih razloga došlo do izmjene u hijerarhiji grupe, odmah se pokazala i odgovarajuća izmjena u uspjehu u kuglanju. Tu je potvrđena i teorija interakcije jer je Whyte zabilježio da bi ostali članovi grupe uvijek onoga tko je podbacio ili nadmašio u kuglanju svoje mjesto u hijerarhiji bodrenjem odnosno obeshrabanjem vratili na njegovo »pravo« mjesto.

Nakon, otprilike, godinu i pol dana života i rada u Cornervilleu, Whyte je imao jednu nesistematičnu gomilu podataka ove vrste. Do tog vremena gotovo se isključivo bavio »malim momcima«, i iako je znao za njih i mnoge od njih poznao, nije još imao nikakvih ozbiljnijih podataka o »velikim zvjerkama« — političarima i ljudima koji su se bavili organiziranim kriminalom. Primijetio je da je njegovo istraživanje prošlo od nastajanja generalne ideje o studiji teritorijalne lokalne zajednice, preko faze neučestvujućeg promatranja, do stadija koji je prijetio da postane faza nepromatrajućeg učestvovanja. Zbog svih ovih razloga odlučio je da se na neko vrijeme povuče iz Cornervillea i praktičnog istraživanja i posveti se do tada pri kupljenom materijalu.

Grafikon 1:

Hijerarhijski poredak i linije utjecaja u grupi u proljeće 1973. godine

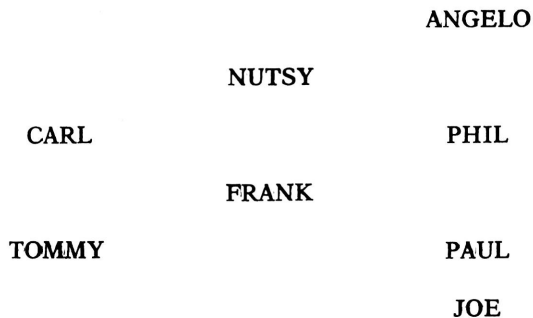

Poredak članova grupe prema uspjehu u kuglanju u isto vrijeme

1. Whyte
2. Danny
3. Doc
4. Long John
5. Mike
6. Joe
7. Mark
8. Carl
9. Frank
10. Alec

Grafikon 2:

Hijerarhijski poredak i linije utjecaja u grupi krajem 1939. godine

Poredak članova grupe prema uspjehu u kuglanju u isto vrijeme

1. Angelo
2. Nutsy
3. Phil
4. Frank
5. Paul

Postojeći podaci su potjecali iz ovih izvora: (1) novine; (2) policijska dokumentacija; (3) sudska dokumentacija; (4) razgovori sa stanovnicima Cornervillea i (5) aktivno sudjelovanje u životu Cornervillea. Izdvojena su dva kriterija po kojima su se podaci mogli klasificirati: (a) prema problemima (politika, kriminal, crkva itd.) i (b) prema grupama (gang) u Cornervilleu (The Nortons, Italian Community Club itd.). Izabran je ovaj potonji jer se smatralo da po svojoj prirodi bolje odgovara stvarnoj podjeli i strukturi u Cornervilleu.

Tabelarni prikaz načina na koji je Whyte klasificirao i promatrao sakupljene podatke

VRIJEME	Pojedinci i grupe poredani prema vlastitom ugledu i utjecaju u Cornervilleu							
	Nortous	Italian Comm. Club.	Tomy Cataldo's organiz.	Doc	Chick	Tony C.	Mike	etc.
1936.								
1937.								
etc.								
Generalizacije o grupama, njihovim vođama i članovima, kriminalcima, političarima itd.								
Generalizacije o životu Cornervillea								

Da bi se olakšalo snalaženje među već prikupljenim podacima kao i klasifikacija novih, izrađen je indeks pojmova kojim je također, na jedan drugačiji način, sistematiziran materijal. Možda ovaj period istraživanja izgleda presitničavo opisan period koncentriranja na tehničko-metodološke probleme, no on de facto ima mnogo širi značaj. U tom vremenu odsustva iz Cornervillea i ponovnih prelaženja preko svih sakupljenih podataka, zapažanja, iskustava sa sredinom i sa samim sobom kao istraživačem, Whyte je uspio smjestiti svoje istraživanje u perspektivu, skicirati njegove konture i donekle predvidjeti rezultate. Povezao je općenite studije i materijal o životu u cijeloj teritorijalnoj zajednici s intenzivnim studijama pojedinih grupa i zapravo tek u tom razdoblju njegovo istraživanje induktivno dobiva svoj nacrt.

Nakon ovog izbivanja Whyte se više nikad nije vratio u Cornerville u onom smislu u kojem je bio tamo prije prekida terenskog istraživanja. Završio je jednu fazu svog rada, tj. intenzivno istraživanje jedne od, po njegovoj podjeli, dvije glavne grupacije u Cornervilleu, a za ispitavanje

grupe političara i predstavnika organiziranog kriminala trebalo je stvoriti sasvim drugačije kontakte, pronaći novo prebivalište, promijeniti poznanike, nastojati ispoljiti mnogo viši ekonomski i socijalni status i općenito, izvršiti prilagođavanje i prodor u jednoj posve drugačijoj sredini od do tada istraživane. Tada je Whyte uvidio kako je važno i istovremeno teško za istraživača ove vrste sačuvati svoj integritet i pronaći pravu mjeru između prisnosti i bezlične neutralnosti. Ovaj drugi dio istraživanja je napredovao brže jer je postojalo mnogo više službenih podataka o lokalnim političkim zbivanjima i kriminalu, i zbog veće sličnosti Whiteovog društvenog i ekonomskog statusa sa statusom pripadnika ove grupacije, lakše je izvršio prodor u strukturu, a ujedno je bio i manje emotivno pozevan s ljudima s kojima je kontaktirao.

Na kraju ovog istraživanja, Whyte je svojim postupcima i rezoniranjem pokazao kakva je, po njegovom mišljenju, uloga istraživača i znanstvenog radnika u ovakvom poslu. On ne vidi mogućnost da istraživač ostane distanciran od vitalnih problema sredine koju istražuje, da donekle ne poprimi vrijednosni sustav njenih ljudi i da ne nastoji tokom istraživanja i na osnovu njega pomoći posredno i neposredno ljudima čiju je društvenu sredinu istraživao. Svoj boravak u Cornervilleu Whyte završava organiziranjem protestnog marša stanovništva na gradsku vijećnicu, kojim su postignute neke komunalne olakšice i rekonstrukcije koje su dugo vremena nedostajale u Cornervilleu.

»... To nije argument protiv početnog planiranja istraživanja. Ako njegova studija izrasta iz korpusa temeljito izvršenog istraživanja, student može i mora planirati mnogo strože nego što sam to ja učinio. No, čak i tada bojim se da će mu promaći važni podaci ukoliko nije dovoljno fleksibilan da prilagođuje svoje planove tijekom istraživanja. Ono što se na početku činilo »tangentom« vrlo se često pokazuje glavnom okosnicom budućeg istraživanja.«³

---

³ W. Foote Whyte, op. cit., str. 358.